

nelsen af den nye overgeneral, general Tuxen. Det fik P. Munch at vide en lørdag i august 1917, mens han opholdt sig i sit sommerhus i Kregme. Zahle og Scavenius var på togt med skibet »Mågen« i Roskilde fjord, og mens P. Munch var gået i vandet ud for sin sommerbolig, kom statsministeren og udenrigsministeren sejlene forbi. Da de så Munch, gik de i en båd og roede ind til den badende P. Munch, der op til de to i båden forklarede, at det på grund af vanskeligheder med kongen vist var bedst, at Zahle tog med til Sorgenfri Slot. Det var lidt usædvanlige omstændigheder for en ministerkonference. De to andre ministre fandt det unødvendigt, at Zahle tog med, og P. Munch måtte tage alene af sted lørdag eftermiddag til en af de efterhånden meget bevægede samtaler med Christian X; som så mange af de foregående endte den med, at kongen accepterede ministerens forslag.

Med efterretningerne om den første verdenskrigs afslutning slutter 3. bind. Enkelte optegnelser om det sønderjyske problem, som efter deres kronologiske sammenhæng skulle have været med, er af udgiverne udeladt, for at det sønderjyske problem kan blive behandlet i sin sammenhæng i det næste bind. Med spænding må denne fortsættelse imødeses, der vil omfatte et af de mest dramatiske afsnit i nyere dansk historie.

Troels Fink.

Lis Jacobsen † og Holger Brøndsted (udg.): En Ungdomsbrevveksling mellem P. Munch og J. P. Jacobsen 1889-1901, I-II. (Udg. af Institut for Dansk Kirkehistorie, Nyt Nordisk Forlag, 1962). XXVII + 362 s. og XIII + 306 s.

I kraft af P. Munchs centrale placering i dansk politik vil en korrespondance, i hvilken han er den ene part, altid have krav på interesse. Det gælder i høj grad den her foreliggende

udgave, som omfatter P. Munchs brevveksling med ungdomsvennen, religionshistorikeren, dr. phil. J. P. Jacobsen († 1918), der senere blev gift med dr. phil. Lis Jacobsen, f. Rubin, den ene af værkets to udgivere. Gennem brevene får man et levende indtryk af to unge, højt begavede menneskers redelige bestræbelser på at skabe sig et livsgrundlag ved studium og tænkning. Efterhånden som de bliver ældre, ser man, hvorledes P. Munch finder sig til rette i en udadvendt praktisk stræben, mens Jacobsen fortsat grubler over filosofiske og religiøse problemer. Udgaven har sin værdi mere ved det, den fortæller om de to selv, end ved det, de to beretter om deres samtid, selv om der også er en del bemærkninger af almindelig politisk og åndshistorisk art. For P. Munchs vedkommende er der tale om et meget værdifuldt supplement til de lidt ferske Munch-erindringer I (Fra Skole til Folketing, 1870-1909). Med det kildemateriale, der nu er publiceret og vil blive det i den nærmeste fremtid, vil det snart være muligt at skrive en udtømmende biografi om P. Munch; ungdomsbrevvekslingen mellem P. Munch og J. P. Jacobsen vil da ikke være til at komme udenom. Lis Jacobsen og Holger Brøndsted's udgivelse er alene af den grund betydningsfuld. Værkets indledning og noter giver læseren udmærket hjælp; som profanhistoriker er man især glad for den fyldige kommentar til de to unge menneskers religiøse og etiske spekulationer.

Tage Kaarsted.

Vilh. la Cour: Næsholm (Nationalmuseet, 1961).

I en artikel i Hist. Tidsskr. 7, VI, p. 121-29, gjorde Kr. Erslev opmærksom på, at man for det 14.-15. århundrede måtte antage, at der var mange adelsmænd rundt om i sognene, som ikke var nævnt i kilderne, så vort